

VERKONDIGING op 3 januari 2016, hoogfeest van de Openbaring des Heren ('Driekoningen'), in de kerk van Onze Lieve Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te Amsterdam

door pastor Pierre Valkering

Gelezen: uit het boek van de profeet Jesaja (60, 1-6), Psalm 71 (ged.), de brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen van Efeze (3, 2-6) en het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Mattheüs (2, 1-12).

In zeven jaar tijd is het aantal bezoekers van onze kerk met Kerstmis teruggelopen van 2700 in 2008 naar 2068 afgelopen Kerst. Dat is: 632 mensen minder dus, een achteruitgang van 23%. Dat is niet niks. Maar, schrale troost: ook bij óns zien we dus gebeuren wat in en met de Roomse kerk in Nederland over de hele linie gebeurt. Wij kunnen dus echt niet zeggen: Óns huisje gaat dat voorbij. En: Óns raakt het niet. Wij zijn de uitzondering. Bij ons gaat het getalsmatig goed. Nee, dierbare gasten en parochianen, zo is het dus niet. Wij zitten in hetzelfde schuitje als de rest. Om dat te bedenken is goed voor onze nederigheid. En daar staat dan tegenover: Gedeelde smart is halve smart. Toch?¹

Maar... hoe toch die trend, die neerwaartse curve duiden? De gedachten en analyses zullen in dit verband uiteenlopen: Het komt door de laatste twee pausen! Het komt door de kardinaal! Het komt door de bisschoppen! Het komt door de pastoor! Het zijn de priesters! De mannen van de kerk zijn niet heilig genoeg! Of nee: ze zijn juist te on-werelds. Ze zijn te conservatief. Of: ze zijn juist te liberaal. Of belangrijker nog: Ze zijn niet aardig. Ze spreken niet aan. Het komt door de aard en de stijl van de vieringen. Het is niet hip genoeg. Of: het is juist niet klassiek, niet traditioneel genoeg.

Mensen geloven gewoon steeds minder in God! Er is dat afschuwelijke seksueel misbruik dat aan de oppervlakte is gekomen en dat in de media en de publieke opinie echt nog niet vergeten is. Intussen blijft de Kerk wél bij haar in Nederland gemiddeld niet erg gewaardeerde visies op seksualiteit en relaties en op het gebied van het begin en einde van het leven. We hebben dan inmiddels wel paus Franciscus, maar één zwaluw in Rome maakt het in Nederland nog niet direct lente.

Enzovoort.

Waarom daalt nog altijd het aantal kerkgangers, ook met Kerstmis? Hoe komt het? Wie zal het zeggen?

En hoe met die situatie omgaan? " 'T is zoals 't is, bid voor ons" zeiden mijn oma en mijn moeder altijd. Dus... maar gewoon verder gaan...? *Einfach weiter machen*? Doorgaan, onverstoortbaar, zoals een *D-Zug*? En wat gebeurt er dan met die trein? Komt die in een weiland tot stilstand? Rijdt die op een afgrond af? Of zal de beweging vroeg of laat toch weer opwaarts gaan? Zullen we met onze kerk op enig moment weer in de lift komen? Maar wie of wat kan of zal dat dan bewerkstelligen? En: Wat moet daarvoor dan gebeuren?

En... Wat doet intussen de minder rooskleurige situatie waarin wij ons bevinden, in de kerk, maar ook in de wereld; wat dóet die situatie met ons, met de mensen van de kerk? Wat doet die situatie met u, met jou, met mij? Kunnen wij, kun jij, kan ik die situatie wel aan? Houden wij het daarin en daarmee uit?

¹ Ter vergelijking: De cijfers voor de Vredeskerk zijn: 1625 (2008) en 1265 (2015) oftewel: -22%. Dit is exclusief de vieringen van de Filippijnse El Shaddai-gemeenschap die ook in de Vredeskerk bijeenkomt. Met dank aan Ad van Velsen (Rozenkranskerk/Obrecht) en Elly Visser (Vredeskerk).

Ik moet u eerlijk bekennen, dierbare gasten en parochianen, dat ik persoonlijk de laatste maanden echt l st heb van malaise- en impassegevoelens en van een nogal stevige

motivatiecrisis. In zulke omstandigheden valt het dan niet steeds mee, dat zult u begrijpen, om je bed uit te komen, om te bidden, om 'er te zijn' voor mensen, zo goed mogelijk, en al je taken met bezieling te vervullen.

Tja...

Wat moet je ermee? En: Waar moet het heen?

Met die laatste vraag zaten de wijzen uit het oosten ook. 'Wijzen', μάγοι in het Grieks: 'magiërs' vertaalt de jongste editie van de Willibrordvertaling. Je denkt bij die term meteen aan 'magisch' en dat past ook wel. De evangelietekst van deze dag, van dit hoogfeest van de Openbaring des Heren oftewel Driekoningen, die tekst, met die ster en die magiërs, h eft iets magisch. Als een magneet worden de magiërs door die ster aangetrokken en geleid. Als we de tekst van onze eerste lezing uit de profeet Jesaja erbij betrekken, dan wordt het helemaal mooi... "Zie... de duisternis bedekt de aarde, en donkerte de volken, maar over u gaat de Heer lichtend op, zijn heerlijkheid verschijnt over u. (En) volken komen naar uw licht, koningen naar de glans van uw dageraad. Sla uw ogen op en kijk om u heen, allen verzamelen zich en komen naar u toe (...) U zult het zien en stralen van vreugde, uw hart zal trillen en zwellen;" - denk maar aan de kanarie!; "de schatten van de zee worden naar u toegebracht, de rijkdom van de volken komt naar u toe. Een vloed van kamelen zal u bedekken, dromedarissen van Midjan en Efa; alle bewoners komen uit Seba, met goud en wierook beladen."

Een magische, een t verachtige, een hypnotiserende sfeer in deze Jesaja-tekst - die door de liturgie in verband wordt gebracht met "de pasgeboren koning van de joden". Als een magneet trekt Hij mensen, en om te beginnen de wijzen uit het oosten,  an. Dat is het visoen. Dat is de belofte. En: In de trek en toevloed van mensen met Kerstmis naar de kerk zien we het jaarlijks in zekere zin gebeuren. Maar... wat nu als ook d t minder wordt?

Ach ja, veelgeliefden, maar "minder" is natuurlijk niet "afwezig" of zelfs: "verdwenen" of "weg". Laten we maar niet te somber zijn en ons niet op die dalende aantallen fixeren - maar ze ook niet ontkennen. Ook in deze tijd kunnen mensen in hun ziel daarbij een onderstroom ervaren die tr kt. Recentelijk las ik een boekje getiteld *Afgedwaald*. Ondertitel: *Op zoek naar een weg terug naar Rome*. Schrijver ervan is de oud-journalist Kees Schaepman die met name voor Vrij Nederland en de VPRO werkte. De priester en grote katholieke emancipator Herman Schaepman, uit Tubbergen in Twente, was een oudoom van hem.

Ik lees in zijn boek: "Op de markt in Weerselo heb ik een groot ijzeren kruis gekocht, dat daarvoor nog langs een Frans landweggetje stond. Aan de muur van mijn woonkamer hangt een zeventiende-eeuws houten Christusbeeld dat ik in een opwelling kocht bij een antiquair op de Amsterdamse Prinsengracht. Het stond moederziel alleen in de kleine etalage, ik liep erlangs omdat mijn fiets een lekke band had en werd er onweerstaanbaar door aangetrokken, zodat ik honderd meter verder omdraaide en terugliep om het te kopen. Mijn huis wordt steeds katholieker. In mijn slaapkamer staat een Mariabeeldje dat ik ooit in Lourdes kocht, gevuld met water uit de heilige bron. Katholieke kitsch, vond ik wel grappig. Maar als ik nu wakker word, kijk ik eerst of dat vertrouwenwekkende beeldje er nog staat."² Zijn conclusie: "Ik heb een religieuze rugzak meegekregen waar ik nooit meer van afkom." Aldus Kees Schaepman. "Katholiek-zijn... daar kun je niets aan doen, dat kun je niemand kwalijk nemen, dat is geen keuze, het is een geaardheid, zoals homoseksualiteit of heteroseksualiteit" zei cabaretier Herman Finkers in *College Tour*³ tegen Twan Huys. En ook: "Ik vind het een prachtig geloof".

Ja...

² Kees Schaepman, *Afgedwaald. Op zoek naar een weg terug naar Rome*. Zutphen (2014), p. 91.

³ Op 30 december 2015, NTR, NPO3.

Maar... is het toch ook nog méér dan een bepaalde cultuur en nostalgie? Is het ook Hijzelf, "de pasgeboren koning van de joden" die katholieken-van-huis-uit, afgedwaald of niet, blijft trekken? Óf is wat zij, en misschien ook wij, op dit vlak ervaren enigszins vergelijkbaar met wat de wijzen ervaren die in het evangelie "met buitengewoon grote vreugde" worden vervuld, die op hun knielen neervallen en die het kind huldigen? Hebben ook wij, mét de apostel Paulus in de tweede lezing vandaag enig "inzicht in het geheim van Christus"? Kunnen wij ons eenvoudig aan Hem, aan Christus overgeven en gewonnen geven?

Kees Schaepman schrijft: "Als ik Hem vind, zullen al mijn vragen beantwoord worden. Maar hoe zit het dan met de vragen die ik over Hem heb?" Zijn ex-schoonmoeder zei altijd tegen hem: "Je moet je ratio loslaten en je gevoel toelaten". En als Kees dan vroeg waaróm, dan bewees dat volgens haar, volgens die ex-schoonmoeder, dat Kees toch weer met zijn hoofd en niet met zijn hart bezig was.⁴

Ach ja veelgeliefden: dat hart van ons - dáár gaat het natuurlijk uiteindelijk om. "Aan het roer die avond stond het hart en scheepte maan en bossen bij zich in..." - Gerrit Achterberg.⁵ Moge óns hart ooit in staat zijn om onze ratio en al die vragen van ons bij zích in te schepen en naar Jezus te gaan - om bij en voor Hem dan al onze "schatten tevoorschijn" te halen en Hem aan te bieden: het goud van onze geest, de wierook van ons gelovig verlangen en de mirre van onze sterfelijkheid.

En hoe moet het nu met onze kerk? Waar moet het heen? In een interview in *Trouw* zegt bisschop De Korte van Groningen: "Uiteindelijk bepaalt de geloofskracht van de christenen in dit land wat er van ons geloof nog overblijft. Eigenlijk zeg ik: christenen neemt uw verantwoordelijkheid."⁶ Die woorden maak ik graag tot de mijne. Ik geef ze u graag mee en wens u allen daarbij: een gelukkig, nee een Zalig Nieuwjaar. Amen.

⁴ *Op. cit.* p. 98.

⁵ Uit het gedicht 'Afvaart' (1930), in: *Verzamelde gedichten*, Amsterdam (1963).

⁶ 'CDA is bang voor de vluchteling'. Interview door Stijn Fens met bisschop Gerard de Korte in *Trouw (de Verdieping)* van 31 december 2015. Ik heb de tekst op internet gelezen.